

Bảo tồn và Phát huy các giá trị di sản văn hóa phi vật thể ở Trà Vinh

Được viết ngày Thứ năm, 14 Tháng 2 2013 09:23

Lượt xem: 8096

Trà Vinh là một tỉnh ven biển thuộc Đồng bằng sông Cửu Long, nằm giữa sông Tiền và sông Hậu, cách trung tâm thành phố Hồ Chí Minh khoảng 200 Km và là tỉnh đặc thù có đa dân tộc (Kinh – Khmer – Hoa và một bộ phận người Chăm) cùng cộng cư sinh sống từ rất lâu đời. Trải qua chiều dài lịch sử đáng tự hào này, cộng đồng các dân tộc ở đây đã sáng tạo nên những di sản văn hóa rất đặc sắc và mang nhiều giá trị. Những di sản văn hóa này luôn có vị trí, vai trò quan trọng trong đời sống con người cũng như trong bản sắc của mỗi dân tộc, là sự kết tinh trí tuệ, sức sáng tạo của nhiều thế hệ lao động của người dân trên vùng đất này.

Di sản văn hóa là tài sản của Quốc gia, của dân tộc bao gồm những di sản văn hóa vật thể và phi vật thể, là sản phẩm tinh thần, vật chất có giá trị văn hóa, lịch sử, khoa học được lưu truyền qua nhiều thế hệ. Những di sản văn hóa này không chỉ làm nên sự khác biệt, tính đặc thù của mỗi dân tộc mà qua đó làm cho đời sống văn hóa của con người thêm phong phú, đa dạng, giúp con người vun đắp niềm tự hào với bản sắc của dân tộc mình.

Trong phạm vi bài viết này, sẽ khái quát vấn đề bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa phi vật thể của cộng đồng các dân tộc ở Trà Vinh. Di sản văn hóa phi vật thể Trà Vinh bao gồm nhiều loại hình như: Tiếng nói chữ viết, văn học dân gian, tục ngữ, ca dao, luật tục, hương ước, tôn giáo, tín ngưỡng, lễ hội, văn hóa ẩm thực, nghệ thuật trình diễn dân gian, nghề thủ công truyền thống,...

Đặc điểm của di sản văn hóa phi vật thể là tồn tại trong trí nhớ và được lưu truyền thông qua bằng con đường truyền miệng, là những kiệt tác có giá trị đặc biệt do nhân loại sáng tạo nên, có sức ảnh hưởng lan tỏa trong cộng đồng và sự độc đáo của bản sắc văn hóa, có tính ứng dụng chất lượng kỹ thuật và khả năng mang lại hiệu quả và mang giá trị như một chứng nhân độc đáo cho truyền thống văn hóa. Trước bối cảnh đất nước đang trong quá trình công nghiệp hóa – hiện đại hóa với tốc độ đô thị hóa diễn ra mạnh mẽ, cùng với sự tiến bộ của khoa học kỹ thuật, giao lưu toàn diện dẫn đến những giá trị di sản văn hóa phi vật thể ở Trà Vinh có nguy cơ mai một cao và luôn tiềm ẩn nguy cơ biến mất. Do đó, vấn đề bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hóa phi vật thể là một trong những nhiệm vụ quan trọng của tỉnh nhà nhằm đưa di sản văn hóa Trà Vinh tỏa sáng.

Thời gian qua, thực hiện theo Thông tư số 04/2010//TT – BVHTTDL ngày 30 tháng 6 năm 2010 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch Quy định việc kiểm kê di sản văn hóa phi vật thể và lập hồ sơ khoa học di sản văn hóa phi vật thể để đưa vào danh mục di sản văn hóa phi vật thể Quốc gia; Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Trà Vinh đã chỉ đạo cho đơn vị Bảo tàng Tổng hợp tỉnh tiến hành kiểm kê di sản văn hóa phi vật thể trên phạm vi toàn tỉnh và lập hồ sơ khoa học di sản văn hóa phi vật thể để đề nghị đưa vào danh mục di sản văn hóa phi vật thể Quốc gia. Kiểm kê di sản văn hóa phi vật thể là tiến hành điều tra, sưu tầm, thu thập, ghi chép và thống kê lại toàn bộ Văn hóa phi vật thể trên địa bàn toàn tỉnh nhằm nhận diện tổng quát và xác định giá trị từ tên gọi, loại hình, chủ thể, địa điểm, không gian văn hóa, sức sống, đặc điểm, những kỹ năng, kỹ thuật, nghệ thuật, những tri thức do nghệ nhân sử dụng trong trình diễn các loại hình nghệ thuật, và các giá trị về lịch sử, văn hóa, khoa học của di sản Văn hóa phi vật thể nhằm mục đích cho việc nghiên cứu, bảo tồn và phục dựng lại các hiện tượng văn hóa đã và đang có nguy cơ mai một cần bảo vệ khẩn cấp, mục đích của kiểm kê là bảo vệ di sản. Trên cơ sở đó phân loại, xác định loại hình nào đang có nguy cơ mai một cao, cần được ưu tiên để lập hồ sơ đề nghị đưa vào danh mục di sản Văn hóa phi vật thể Quốc gia.

Trong những năm qua, công tác bảo tồn di sản văn hóa mà đặc biệt là di sản văn hóa phi vật thể trên địa bàn Trà Vinh đạt được nhiều kết quả đáng khích lệ: nhiều lễ hội truyền thống của cộng

đồng các dân tộc ở đây được phát huy như lễ hội Ok-Om-Bok của dân tộc Khmer, lễ hội cúng biển ở thị trấn Mỹ Long; làng nghề Cốm dẹp ở Ba So, Cầu Ngang và Giồng Chanh A, Long Hệp, Trà Cú; nghề dệt chiếu truyền thống ở Cà Hom – Bến Bạ; nhiều bài dân ca, truyện dân gian, câu đố được nhiều người lưu giữ và truyền miệng lại cho thế hệ mai sau.

Qua khảo sát, điền dã, chúng tôi nhận thấy Trà Vinh còn nhiều di sản văn hóa phi vật thể đặc trưng như: Lễ hội trong tín ngưỡng Thờ Neak Tà của dân tộc Khmer, Tín ngưỡng Thờ Quan Công ở dân tộc Hoa, Nghệ thuật Chòm riêng Chà pây của dân tộc Khmer, Lễ hội té nước ở chùa Bồn Thanh xã Ngũ Lạc, huyện Duyên Hải, nghệ thuật viết chữ trên lá Buông (Satra), phong tục tu báo hiếu của dân tộc Khmer, nghệ thuật múa mở rào trong lễ cưới của người Khmer, nghệ thuật xem phong thủy và nhiều loại hình khác. Trong các di sản trên, có một số di sản văn hóa đang có nguy cơ mai một cần bảo vệ khẩn cấp nhằm lưu giữ lại những nét đẹp trong truyền thống văn hóa của dân tộc.

Trước thực trạng di sản văn hóa phi vật thể đang có nguy cơ mai một, cần có giải pháp bảo tồn và phát huy các giá trị của di sản văn hóa phi vật thể. Trước hết, tăng cường tuyên truyền về bảo tồn văn hóa phi vật thể cho người dân nâng cao nhận thức về truyền thống văn hóa của dân tộc để từ đó mỗi cá nhân có ý thức bảo vệ di sản. Thứ hai, có chính sách khuyến khích các nghệ nhân, cử cán bộ đi cơ sở khảo sát và có kế hoạch mở lớp đào tạo, truyền dạy kỹ năng thực hành di sản văn hóa phi vật thể. Thứ ba, cơ quan chuyên trách cần có chính sách khuyến khích và tạo điều kiện để tổ chức, cá nhân nghiên cứu, sưu tầm, lưu giữ và giới thiệu văn hóa phi vật thể của tỉnh. Thứ tư, đào tạo và tuyển dụng nhân sự yêu thích tìm hiểu nghiên cứu văn hóa dân tộc, có đủ trình độ chuyên môn nghiệp vụ để làm công tác bảo tồn văn hóa phi vật thể. Thứ năm, Nhà nước cần đầu tư kinh phí cho các hoạt động bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hóa phi vật thể, mở rộng các hình thức xã hội hóa để mọi người dân có thể tham gia bảo vệ di sản văn hóa. Đối với những di sản văn hóa đã mai một thì cần đầu tư, nghiên cứu phục dựng lại.

Tóm lại, bảo vệ và bảo tồn phát huy các giá trị di sản văn hóa phi vật thể ở Trà Vinh nói riêng, cả nước nói chung là một lĩnh vực hoạt động có vị trí, vai trò đặc biệt quan trọng đối với sự nghiệp xây dựng và phát triển nền Văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc. Bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa phi vật thể là một hoạt động quan trọng nhưng cũng gặp không ít khó khăn, phức tạp. Đây là lĩnh vực vừa nhạy cảm vừa mang tính khoa học, vừa mang tính thực tiễn và mang tính xã hội cao nên cần có giải pháp bảo tồn và phát huy bền vững góp phần tỏa sáng giá trị kho tàng văn hóa của dân tộc.

Tác giả: Hoàng Tuấn – Nguồn: Báo Văn hóa Trà Vinh